ISWK SHARING KNOWLEDGE

Class - VIII

Subject- Sanskrit 3rd Language

Topic-

पाठः - अस्माकं विद्यालयः

- By- Acharya Sushil Sharma

©ISWK

अस्माकम् विद्यालयः

गौरवः – सौरभ! अद्य अहं त्वां निजविद्यालयं नयामि।

सौरभः – भवतु! तव विद्यालयः कुत्र अस्ति?

गौरवः – मम विद्यालयः उद्यानस्य समीपे एव अस्ति। वयं पादाभ्याम् एव तत्र गच्छामः।

सौरभः – शोभनम्। आवाम् अपि तत्र गच्छावः।

कणिका – भ्रातः! अहम् अपि त्वया सह गच्छामि।

गौरवः – अस्तु! शीघ्रं चल।

(सर्वे विद्यालयं गच्छन्ति)

गौरवः – अयम् अस्माकं विद्यालयः अस्ति। अत्र चतुस्सहस्रं छात्राः पठन्ति।

सौरभः – तव विद्यालये कति अध्यापकाः सन्ति?

गौरवः – मम विद्यालये द्विशतम् अध्यापकाः अध्यापिकाः च पाठयन्ति।

सौरभः – तव विद्यालयः अति सुन्दरः अस्ति। एषः विशालः अपि अस्ति।

कणिका – पश्य, तत्र एकम् उद्यानम् अपि अस्ति।

सौरभः – आम्! सुन्दराणि पुष्पाणि अपि विकसन्ति। गौरव! त्वं विद्यालये किं किं करोषि?

गौरवः – अहं विद्यालये पठामि, लिखामि, धावामि, क्रीडामि नृत्यामि च। मम मित्राणि अपि अत्र पठन्ति। वयं सर्वे प्रसन्नाः भवामः।

कणिका – सौरभ! अस्माकं विद्यालये वार्षिकोत्सवः अभवत्। तत्र एकस्मिन् नाटके गौरवः निजमित्रैः सह अभिनयम् अकरोत्। अहम् अपि नृत्यम् अकरवम्।

सौरभः – साधु! किं त्वं तरणताले तरसि?

गौरवः – न, न। अहं तु न तरामि परं मम मित्राणि तरन्ति। कणिका अपि तरणं जानाति। अधुना ग्रीष्मावकाशे अहम् विद्यालयम् आगत्य तरणस्य अभ्यासं कर्तुम् इच्छामि।

सौरभः – युष्माकं विद्यालयः शोभनः अस्ति। अधुना सूर्यास्तः भवति। वयं शीघ्रं गृहं चलामः।

(सर्वे गृहं गच्छन्ति)

शब्द-शक्तिः (Word Meanings)

नयामि	– (मैं) ले जाता हूँ	(I) carry	कति	– कितने	how many
पादाभ्याम्	– दो पैरों से	with two feet	द्विशतम्	– दो सौ	two hundred
चतुस्सहस्त्रम्	– चार हज़ार	four thousand	तरणताल	– तैरने का तालाब	swimming pool

अभ्यास

सम्प्रति लेखनीयम्

1. पूर्णवाक्येन उत्तरत । (Answer in a complete Sentence)

उदाहरणम् - ***तव*** विद्यलये ***कति*** अध्यापका: सन्ति ? मम विद्यालये ***द्विशतम्*** अध्यापका: सन्ति ।

(क) ***तव*** विद्यालस्य नाम ***किम्*** अस्ति ?

.... ।

(ख) ***तव*** विद्यालये ***कति*** छात्रा: सन्ति ? .... ।

(ग) ***युष्माकं*** विद्यालये संस्कृतस्य ***कति*** अध्यापका: सन्ति ?

.... ।

(घ) ***त्वं*** विद्यालये ***किं किं करोषि*** ? .... ।

(ङ) ***किं त्वं*** तरणम् जानासि ? ....।

2. निम्नलिखितशब्दानां विपरीतार्थान् मञ्जूषायाः चित्वा लिखत । (Choose and write the proper antonyms of the words given blow from the box).

दूरे, निर्गत्य, शनैः, असुन्दरः, अप्रसन्नः, तदा, लघुः, सूर्योदयः ।

(क) शीघ्रम् - .... (ख) समीपे - .... (ग) विशालः - ....

(घ) आगत्य - .... (ङ) सुंदरः - .... (च) प्रसन्नः - ....

(छ) सूर्यास्तः - .... (ज) अधुना - .... ।

3. **वाक्यानि शुद्धानि कुरुत । (Correct the sentences)**

उदाहरणम् - यूयं पठितं विद्यालयं ***गच्छन्ति*** । यूयं पठितं विद्यालयं ***गच्छथ*** ।

(क) राजीवः संजयः च विद्यालये ***क्रीडन्ति धावन्ति*** च । .... ।

(ख) अस्माकं विद्यालयः विशालः सुन्दरः च ***असि*** । .... ।

(ग) त्वं गृहं गत्वा जलं ***पिबति*** । .... ।

(घ) भवान् अद्य किम् ***करोषि*** । .... ।

(ड.) आवाम् उद्याने एव ***तिष्ठथः*** । ....

भाषा - अवबोधानम्

1. क्रियाया: उचितरूपेण रिक्तस्थानानि पूर्यताम् । (Fill in the blanks with appropriate verbs)

(क) अध्यापका: छात्रान् ....। (पाठ+य)

(ख) नद्य: पर्वतात् .... । (उत्+भू)

(ग) अश्व: क्षेत्रे तीव्रं .... । (धाव्)

(घ) सेविका वस्त्राणि ....। (क्षाल्)

(ङ) सूर्य: सायंकाले अस्तं ....। (गम्)

(च) खगौ वृक्षे ....। (स्था)

2. निर्देशानुसारम् वचनं परिवर्त्य वाक्यानि पुन: लिखत । (Change the sentences as directed and rewrite them)

उदाहरणम् - त्वं भोजनं खादित्वा **क्रीडसि** । (द्विवचने) युवां भोजनं खादित्वा **क्रीडथ:** ।

(क) अहं त्वां विद्यालयं नयामि । (बहुवचने) ....।

(ख) तत्र एकम् उद्यानम् अस्ति । (द्विवचने) ....।

(ग) सुन्दराणि पुष्पाणि अपि विकासन्ति । (एकवचने) ....।

(घ) वयं विद्यालये पठाम: क्रीडाम: च । (द्विवचने) ....।

(ङ) मम मित्रं तरणताले तरति । (बहुवचने) ....।

3. सन्धिं सन्धिच्छेदं वा कुरुत । (Join or disjoin the words.)

(क) विद्या + आलयः - .... ।
(ख) ग्रीष्म + अवकाशः - .... ।
(ग) वार्षिक + उत्सव - ....।
(घ) सूर्य + अस्त: - ....।
(ङ) सूर्योदय: - .... + ... ।
(च) देवालयः - .... + ... ।
(छ) आयताकार: - .... + ... ।
(ज) लघूत्सवः - .... + ... ।

4. शब्दार्थमेलम् कुरुत । (Match the words with their correct meanings)

(क) पादाभ्याम्	(i) तैरने का तालाब
(ख) तरणताल	(ii) कितने
(ग) चतुस्सहस्रम्	(iii) आकर
(घ) आगत्य	(iv)दो पैरों से
(ङ) कति	(v) चार हजार

मूल्यपरकम्

1. किं त्वं विद्यालयं गत्वा पठसि अथवा समयं वृथा करोषि ? (क्या तुम विद्यालय जाकर पढ़ते हो या समय नष्ट करते हो ?)
2. सूर्यास्ते त्वं गृहम् आगच्छसि अथवा क्रीडसि ? (सूर्य अस्त होने के बाद तुम घर आ जाते हो या खेलते रहते हो ?)

उत्तर {अभ्यास कार्य}

सम्प्रति लेखनीयम्

1. पूर्णवाक्येन उत्तरत । (Answer in a complete Sentence)

(क) ***मम*** विद्यालास्य नाम ***भारतीय विद्यालयः अल वादी अल कबीर*** अस्ति ।

(ख) ***मम*** विद्यालाये ***चतुः सहस्रम्म*** छात्राः सन्ति ।

(ग) ***अस्माकं*** विद्यालये संस्कृतस्य ***चत्वारः*** अध्यापकाः सन्ति ।

(घ) ***अहं*** विद्यालये ***पठामि, लिखामि, धावामि, क्रीडामि नृत्यामि च ।***

(ङ) ***न, न, अहं*** तरणम् ***जानामि*** ।

2. . निम्नलिखितशब्दानां विपरीतार्थान् मञ्जूषायाः चित्वा लिखत ।

(क) शीघ्रम् - शनैः (ख) समीपे - दूरे (ग) विशालः - लघु (घ) आगत्य - निर्गत्य

(ङ) सुंदरः - असुन्दरः (च) प्रसन्नः - अप्रसन्न (छ) सूर्यास्तः - सूर्योदयः (ज) अधुना - तदा ।

3. वाक्यानि शुद्धानि कुरुत । (Correct the sentences)

(क) राजीवः संजयः च विद्यालये ***क्रीडतः धावतः*** च ।

(ख) अस्माकं विद्यालयः विशालः सुन्दरः च ***अस्ति*** ।

(ग) त्वं गृहं गत्वा जलं ***पिबसि*** ।

(घ) भवान् अद्य किम् ***करोति*** ।

(ङ.) आवाम् उद्याने एव ***तिष्ठावः*** ।

भाषा - अवबोधानम्

1. क्रियाया: उचितरूपेण रिक्तस्थानानि पूर्यताम् । (Fill in the blanks with appropriate verbs)

(क) अध्यापका: छात्रान् पाठयन्ति ।
(ख) नद्य: पर्वतात् उद्भवन्ति ।
(ग) अश्व: क्षेत्रे तीव्रं धावति ।
(घ) सेविका वस्त्राणि क्षालयति ।
(ङ) सूर्य: सायंकाले अस्तं गमिष्यति ।
(च) खगौ वृक्षे तिष्ठत: ।

2. निर्देशानुसारम् वचनं परिवर्त्य वाक्यानि पुन: लिखत । (Change the sentences as directed and rewrite them)

(क) वयं त्वां विद्यालयं नयाम: ।
(ख) तत्र द्वे उद्याने स्त: ।
(ग) सुन्दरं पुष्पम् अपि विकासति ।
(घ) आवां विद्यालये पठाव: क्रीडाव: च ।
(ङ) मम मित्राणि तरणताले तरन्ति ।

3. सन्धिं सन्धिच्छेदं वा कुरुत । (Join or disjoin the words.)

(क) विद्‌यालयः
(ख) ग्रीष्मावकाशः
(ग) वार्षिकोत्सव:
(घ) सूर्यास्त:
(ङ) सूर्य + उदय:
(च) देव + आलय:
(छ) आयत: + आकार:
(ज) लघु + उत्सव:

4. शब्दार्थमेलम् कुरुत । (Match the words with their correct meanings)

(क) पादाभ्याम् - (iv) दो पैरों से
(ख) तरणताल - (i) तैरने का तालाब
(ग) चतुस्सहस्रम् - (v) चार हजार
(घ) आगत्य - (iii) आकर
(ङ) कति - (ii) कितने

मूल्यपरकम्

1. न, न अहं विद्‌यालयं गत्वा पठामि, समयं वृथा न करोमि ।
2. सूर्यास्ते अहं गृहम् आगच्छामि ।

गृहकार्यम्   { Home work }

सुलेख – { Write in notebook}

गौरव: - सौरभ: ! अद्य: अहं To कनिका - -- उद्यानम् अपि अस्ति l {Page 11}

शब्द - शक्ति {word meaning} Page 12

अभ्यास

सम्प्रति लेखनीयम – {page 13 &14} प्रश्न - 1 एवं 3

भाषा अवबोधनम् – {Page 14} प्रश्न - 3 एवं 4

मूल्यपरकम् {Page 15} प्रश्न – 1, 2

धन्यवाद: